

Project funded by the EU Lifelong Learning Programme
Project Reference No. 527877-LLP-1-2012-1-UK-ERASMUS-ENW

Politika visokošolskega izobraževanja, kot velja za programe EIE (Electrical and Information Engineering) v Nemčiji

Ta dokument se nanaša le za izobraževanje na ravni 6 in višje v evropskem ogrodju kvalifikacij. Vsi izrazi v tem dokumentu imajo specifični pomen za Slovenijo in lahko imajo drugačen pomen, če se uporabljajo v kateri koli drugi državi.

Pregled zagotavljanja kakovosti

Nemčija je federalna država, ki jo sestavlja 16 držav, ki so suverene pri izobraževanju in kulturi. Skupne odločitve sprejema Stalna konferenca nemških ministrov za izobraževanje in kulturo (KMK). V skladu z odstavkom 59 okvirnega zakona za visoko šolstvo (Hochschulrahmengesetz - R121) in visokošolske zakonodaje v veljavi v državah (R126, R128, R131, R133, R135-136, R139, R141, R143, R145-146, R148, R149-152, R154, R157, R162), so visokošolske institucije predmet državnega nadzora, ki ga izvajajo v države. Celotna besedila sedanjih zakonov za visokošolske izobraževalne institucije so na voljo na spletni strani KMK (www.kmk.org).

Na področju visokošolskega izobraževanja je Zvezno ministrstvo za izobraževanje in raziskave v glavnem odgovorno za štipendije, za financiranje raziskav, za določanje prednostnih raziskovalnih nalog, za pogajanja o okvirnih sporazumih, za organizacijo in podporo mednarodnih izmenjav na področju izobraževanja in raziskav.

Strukturo nemškega akreditacijskega sistema sestavljata dva nivoja. Na najvišjem nivoju je Nemški svet za akreditacijo, pod vodstvom in nadzorom katerega so na drugem nivoju dejanske agencije za akreditacijo. Pravni okvir sveta za akreditacijo podaja javna zakonodaja. Svet ima 17 članov, ki jih skupaj imenuje Nemška rektorska konferenca KMK in njihov mandat traja štiri leta: štiri predstavniki iz visokošolskih zavodov, štiri od pristojnega državnega ministrstva, štiri predstavniki iz stroke, dva študenta, dva mednarodna strokovnjaka in en predstavnik agencije za akreditacijo (samo svetovalna funkcija). Svet za akreditacijo je član vseh pomembnejših mednarodnih mrež za zagotavljanje kakovosti, zlasti INQAAHE in ENQA. V tem kontekstu se pogaja o sporazumu o sodelovanju s tujimi agencijami za akreditacijo za medsebojno priznavanje sklepov o akreditaciji in diplomah [1] in za zagotavljanje poštene konkurence med agencijami za akreditacijo.

Druga nivo akreditacijskega sistema sestavljajo dejanske agencije za akreditacijo [2]. Akreditacije študijskih programov lahko izvajajo samo agencije, ki so akreditirane od akreditacijskega sveta. Visokošolske institucije pa lahko same izberejo agencijo, ki bo izvedla akreditacijo njihovega študijskega programa. Poleg tega se lahko odločijo za dodatno akreditacijo mednarodne akreditacijske agencije za določen študijski program in to tržijo kot dodaten element kakovosti.

Skupaj obstaja deset agencij za akreditacijo, ki imajo overitev akreditacijskega sveta (osem nemških, ena avstrijska in ena švicarska agencija). So bodisi regionalno aktivne

Project funded by the EU Lifelong Learning Programme
Project Reference No. 527877-LLP-1-2012-1-UK-ERASMUS-ENW

(npr. v eni ali več, vendar ne v vseh, nemških državah) in akreditirajo programe iz vseh področij in disciplin ali pa izvajajo akreditacije v vseh nemških visokošolskih zavodih, vendar pa so specializirane samo za akreditacijo nekaterih tematskih področij in disciplin. Pravni status teh agencij se razlikuje, vendar so večinoma neprofitne organizacije.

Med akterji na področju nemške akreditacije poteka intenzivna razprava ali je treba zelo zapleten program akreditacije nadomesti s procesom, ki ga institucije imenujejo "akreditacije procesa", ki se ravna po načelu ali ima institucija kot celota ustrezen in dobro delujoč Sistem vodenja kakovosti. Če se to lahko potrdi v procesu akreditacije, potem je institucija avtonomna in lahko ustanovi kateri koli študijski program, kot želi. [3]

Zunanja evalvacija

Od leta 1994 so bile ustanovljene različne strukture, ki podpirajo notranjo in zunanjo evalvacijo in ta zdaj zajema visokošolske zavode v vseh 16 državah. V svoji resoluciji od septembra 2005 o zagotavljanju kakovosti poučevanja na visokošolskih zavodih, je KMK opredelila ključne elemente usklajenega sistema vodenja kakovosti, ki zajema vse vidike visokošolskih zavodov s kombinacijo različnih ukrepov in postopkov za zagotavljanje kakovosti. Na obeh nivojih, na nivoju visokošolskih zavodov in na nivoju ministrstva, obstaja mednarodno sodelovanje v smeri razvoja in izvajanja ukrepov za vrednotenje. Ti ukrepi in postopki vključuje oceno, ki se nanaša na nekatere kazalce in opredeljuje posamezna orodja (npr kombinacija notranjega in zunanjega ocenjevanja, vključevanje študentov in diplomantov). [4]

Zunanje evalvacije imajo v splošno obliko medsebojnih pregledov in se zaključijo s končnimi poročili. Izvajajo jih pristojni strokovnjaki iz drugih visokošolskih zavodov, raziskovalnih ustanov ali iz poslovnih skupnosti in se ponavljajo v različnih časovnih presledkih. Poročila o izvajanju rezultatov ocenjevanja so na voljo za študijske tečaje nekaterih visokošolskih zavodov. Rezultati vrednotenja se vedno bolj upoštevajo v državah kot podlaga za dodeljevanje sredstev za visokošolske zavode. [4]

Ustvarjanje novega programa

Tradicionalno je za ustanovitev novih študijskih programov na nemških visokošolskih zavodih, vključno z njihovimi študijskimi in izpitnimi predpisi, potrebno soglasje pristojnega državnega ministrstva. S prihodom bolonjske reforme so ministrstva spoznala, da je nemogoče odobriti nove študijske programe na hitro in z ustrežno kakovostjo in kontrolirati vire, ko je bilo treba vse študijske programe spremeniti v novo strukturo in vsak tradicionalni študijski program v vsaj dva nova (univerzitetni in magistrski program).

V odločbi o uvedbi akreditacijskih postopkov za novoustanovljene študijske programe po dveh stopnjah (univerzitetni in magistrski program), je KMK poudaril funkcionalno ločitev državne odobritve in akreditacije. Pristojna ministrstva še naprej ohranjajo pravico, da odobrijo vsak nov študijski program glede na tri poudarke: (a) da ima

Project funded by the EU Lifelong Learning Programme
Project Reference No. 527877-LLP-1-2012-1-UK-ERASMUS-ENW

program, ki se vzpostavlja, zadostna sredstva (resurse); (b) združljivost novega programa z načrtom visokošolskega izobraževanja v zadevni državi; (c) upoštevanje strukturnih pravil in predpisov države. In medtem, ko država nadaljuje s potrjevanjem resursov in pravnih vprašanj, je cilj akreditacije zagotoviti standarde v smislu akademske vsebine, podpora strukturnim smernicam in določiti strokovno ustreznost študijskih stopenj. Gre za zagotavljanje kakovosti v mednarodni konkurenci in za ustvarjanje preglednosti za mednarodno sodelovanje. Izpolnjevanje strukturnih zahtev je predpogoj za akreditacijo študijskega programa. So osnova za postopek akreditacije. Zakonodaja države določa kakšen obseg akreditacije je predpogoj za državno odobritev novega študijskega programa. To je izvedeno z zunanjim medsebojnim pregledom. [4] [1]

Spremembe obstoječih programov

Periodično so študijski programi ponovno akreditirani. V skladu z načeli za nadaljnji razvoj zagotavljanja kakovosti za vse države in za visokošolske zavode (Grundsätze für die künftige Entwicklung der länder- und hochschulübergreifenden Qualitätssicherung), ki jih je prav tako sprejel KMK leta 2002, je sistem akreditacije treba razširiti na vse študijske programe. [4]

Vpliv študentov na vsebino programa

Študenti in diplomanti lahko sodelujejo v notranji in zunanji evalvaciji. Evalvacija raziskovalnega in pedagoškega dela v visokoškolskem sektorju je bila predvidena z amandmajem v okvirnem zakonu o visokem šolstvu od leta 1998. Notranja evalvacija se nanaša na kakovost raziskav in poučevanja ter ustrezno opravljanje nalog visokošolskega zavoda. Sestoji iz sistematičnega popisa in analize poučevanja in študija, ob upoštevanju raziskav, ki jih izvaja posamezni oddelek ali fakulteta in se zaključi s pisnim poročilom.

S paktom o kakovosti poučevanja (Qualitätspakt Lehre) v federaciji in državah v letu 2010, se je pričel izvajati podporni program, katerega cilj je izboljšati okvirne pogoje za poučevanje na visokošolskih zavodih, na področju razmerij študent/predavatelj, kot primer, in za podporo visokošolskim zavodom z nadaljnjimi ukrepi za zagotavljanje kakovosti pri poučevanju, kot je stalno izobraževanje učiteljev ali vzpostavitev sistemov vodenja kakovosti pri poučevanju. [5]

V juniju leta 2007, so države vpeljale "Ofenzivo kakovosti za odličnost v poučevanju« (Qualitätsoffensive exzellente Lehre). V marcu 2008 sta KMK in agencija za inovacije v poslovni skupnosti za nemški znanstveni sistem (Stifterverband für die deutsche Wissenschaft), skupaj uvedli »tekmovanje za odličnost v poučevanju« (Wettbewerb exzellente Lehre), da nagradita in promovirata prepričljive koncepte, ki jih razvijajo univerze in enakovredne visokošolske institucije ter strokovne šole (Fachhochschulen) za razvoj strategij pri poučevanju in učenju. Za tekmovanje je zagotovljeno financiranje v skupni višini 10 milijonov evrov.

Project funded by the EU Lifelong Learning Programme
Project Reference No. 527877-LLP-1-2012-1-UK-ERASMUS-ENW

Razporeditev sredstev na osnovi uspešnosti in zadovoljstva študentov izraženega v anketah, so dodatni instrumenti, ki se sčasoma uvajajo, čeprav pogosto nimajo dovolj moči za resne spremembe ali izboljšanje kakovost poučevanja. [6]

Vpliv industrije na vsebino programa

Zunanje evalvacije se v splošnem izvajajo v obliki medsebojnih pregledov, kar pomeni, da jih izvajajo pristojni strokovnjaki iz drugih visokošolskih ustanov, iz raziskovalnih ustanov ali iz poslovnih skupnosti. [4]

Študenti s posebnimi potrebami - nekonvencionalnimi potrebami

Večina nemških univerz nudi malo ali nič tehnične ali osebne podpore. Le-te so redko opremljene tako, da lahko poskrbijo za študente invalide brez zunanje pomoči. [10]
Dodatne informacije najdete v poglavju "Informacijski management".

Mobilnost in proces vseživljenjskega učenja

Visokošolski zavodi in druge izobraževalne ustanove ponujajo nadaljnjo akademsko izobraževanje v številnih različnih oblikah - od posameznih predmetov do študijskih programov, ki trajajo več let in ki vodi do diplome. Sodelovanje ni odprto samo za ljudi, ki so že zaključili univerzitetno izobrazbo, ampak tudi za ljudi, ki izpolnjujejo pogoje za sprejem na druge načine. Nadaljevanje akademskega izobraževanja služi razvoju lastnega potenciala za ljudi, da zavarujejo svoja delovna mesta in kariere v okviru vseživljenjskega učenja in je odločilen predpogoj za prehajanje raziskav v inovacije in zaposlovanje. To krepi položaj Nemčije kot industrijske države. [7]

Poleg univerzitetnih programov in nadaljevalnih magistrskih študijskih programov, obstajajo še podiplomski študijski programi (nadaljevalni študij, dopolni in nadaljevalni programi), ki trajajo 2-4 semestre, ki bodisi gradijo na prvi stopnji in zagotavljajo nadaljnje poklicne spretnosti za povečanje specializacije in obnovitev znanja ali so sprejeti vzporedno z drugimi programi ali študiji. V podiplomske študijske programe se študenti običajno vpisujejo takoj po (ali med) študiju na prvi stopnji.

Pregled vrste posebnih diplomskih programov, ki jih določa Nemška rektorska konferenca (Hochschulrektorenkonferenz - HRK) je na voljo na spletni strani www.hochschulkompass.de.

Kar zadeva mobilnost, največja svetovna organizacija za financiranje mednarodnih akademskih izmenjav (DAAD) spodbuja študente in raziskovalce s posebnimi potrebami ali kroničnimi boleznimi, da opravijo del svojih akademskih programov v tujini in s tem izboljšajo znanje tujih jezikov ter navežejo mednarodne stike. Da imajo invalidi ali kronično bolni štipendisti zagotovljen enak dostop do študijskih in raziskovalnih priložnosti v tujini, lahko DAAD na zahtevo kritje do 10.000 evrov dodatnih stroškov, ki izhajajo iz invalidnosti ali kronične bolezni in jih ne krijejo drugi ponudniki financiranja. DAAD posamično ocenjuje in določa višino teh dodatnih stroškov na zahtevo. Te določbe

Project funded by the EU Lifelong Learning Programme
Project Reference No. 527877-LLP-1-2012-1-UK-ERASMUS-ENW

veljajo tako za individualne programe financiranja in programe financiranja projektov na DAAD. DAAD ne ponuja posebnih štipendij za invalidne ali kronično bolne študente ali raziskovalce. Kot vsi ostali, morajo dati prijavo za enega izmed rednih programov financiranja, ki jih ponuja DAAD. Vloge pregleda izbirni odbor, ki podeljuje štipendije na podlagi strokovnih meril, od katerih je eden najpomembnejših akademska kvalifikacija kandidata. [8]

Po pravilu, tuji študenti s posebnimi potrebami ne prejema nobene podpore od Nemške države za kritje njihovih dodatnih stroškov. Zato je še posebej pomembno, da si študenti s posebnimi potrebami iz tujine razjasnijo in zagotovijo svoje financiranje vnaprej. Štipendija običajno ne pokrije dodatnih stroškov, nastalih zaradi invalidnosti! Udeleženci EU programov izmenjave lahko zaprosijo za dodatke za posebne dodatne potrebe. [9]

Informacijski management

8% študentov čutijo prizadetost zaradi invalidnosti ali kronične bolezni. Študenti s posebnimi potrebami bolj pogosto prekinejo svoj študij (20%), spremenijo študijski program (23%), imajo večje povpraševanje za svetovalne storitve. [10] [11] Na tej osnovi 38 ponudnikov socialne pomoči študentom ponuja posebne svetovalne storitve za študente s posebnimi potrebami, zlasti pri socialno pravosodnih vprašanjih. Nemška socialna pomoč študentom (Deutsches Studentenwerk - DSW) je nemško nacionalno združenje vseh organizacij študentskih storitev (STW) v Nemčiji. DSW je nestrankarska neprofitna organizacija, ki spodbuja in pospešuje študentske storitve v Nemčiji. V Nemčiji obstaja ena lokalna STW v vsakem univerzitetnem mestu, ki zagotavlja storitve za študente vseh visokošolskih zavodov v regiji. 58 lokalnih STW opravlja javne naloge, povezane z ekonomsko, socialno, zdravstveno varstveno in kulturno problematiko za vse študente.

53 STW ponuja študentske domove za študente s posebnimi potrebami in 9 STW posebno tehnično podporo. Pri svojem delu imajo regionalni STW podporo informacijskih centrov za študente s posebnimi potrebami, ki so nameščeni v STW. [12]

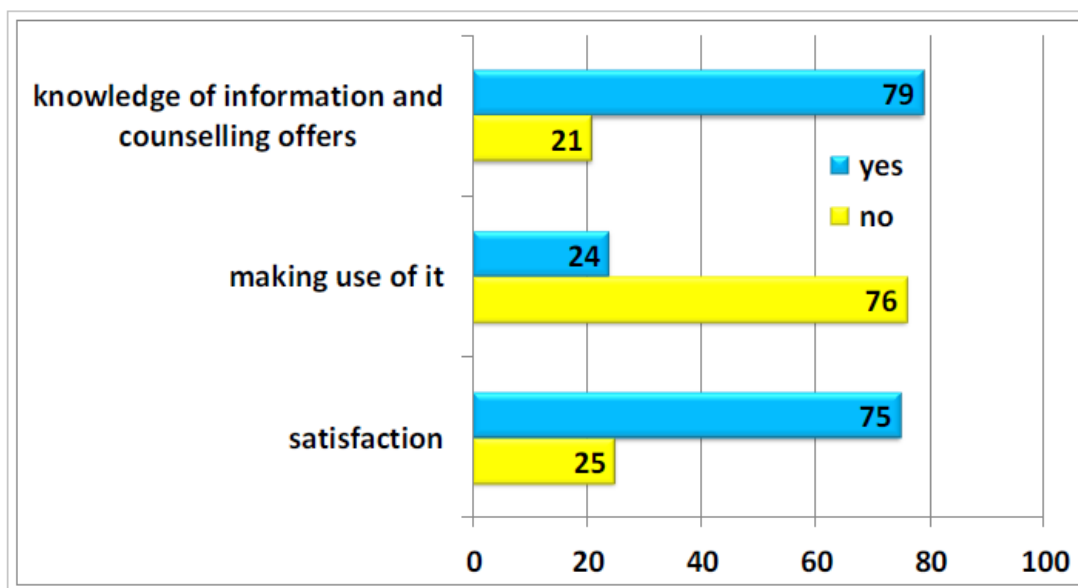
Na skoraj vseh univerzah in v mnogih STW obstajajo pooblaščen predstavniki, ki skrbijo za interese študentov s posebnimi potrebami in kroničnimi boleznimi. Zagotavljajo informacije o vseh vprašanjih, ki so povezana z univerzo, na primer o spremembi morebitnih neugodnosti v pogojih študija in opravljanja izpitov ali enostaven dostop do univerzitetnih stavbah. [10] [11] Prav tako ponujajo svetovanje po telefonu, e-pošti ali Skyp-u, tako da se študentom ni treba oglasiti osebno.

Po nedavni raziskavi [13] se s perspektive študentov izzivi prihodnosti nanašajo na:

- Privlačnejše in atraktivnejše podajanje informacij in svetovanje za vse študente, ki so prizadeti.
- Povečanje občutljivosti članov visokošolskih zavodov za potrebe študentov, ki so prizadeti.
- Usposabljanje za vključujočo poučevanje.
- Delo za lažji dostop v stavbe in do komunikacij.

Information and counselling

Ursula Jonas, Informations- und Beratungsstelle
Studium und Behinderung (IBS)

Viri:

- [1] Schade, Angelika (2005): „Der Akkreditierungsrat“. In: Bretschneider, Falk, Wildt, Johannes (eds.) (2005): Handbuch Akkreditierung von Studiengängen. Eine Einführung für Hochschule, Politik und Berufspraxis. Bielefeld: Bertelsmann, S. 125-130
- [2] Kehm, Barbara M. (2005): „Akkreditierungsagenturen in Deutschland“. In: Bretschneider, Falk, Wildt, Johannes (eds.) (2005): Handbuch Akkreditierung von Studiengängen. Eine Einführung für Hochschule, Politik und Berufspraxis. Bielefeld: Bertelsmann, S. 131-144
- [3] Kehm, Barbara M. (2013): The German System of Quality Assurance and Accreditation in Higher Education

Project funded by the EU Lifelong Learning Programme
Project Reference No. 527877-LLP-1-2012-1-UK-ERASMUS-ENW

- [4] KMK (2013):The Education System in the Federal Republic of Germany 2011/2012 A description of the responsibilities, structures and developments in education policy for the exchange of information in Europe, http://www.kmk.org/fileadmin/doc/Dokumentation/Bildungswesen_en_pdfs/dossier_en_ebook.pdf
- [5] Quality Pact for Teaching - championing ideal study conditions, <http://www.bmbf.de/en/15375.php>
- [6] Excellence Initiative for Cutting-Edge Research at Institutions of Higher Education, <http://www.bmbf.de/en/1321.php>
- [7] Continuing Academic Education, <http://www.bmbf.de/en/349.php>
- [8] Mobility with a disability, <https://www.daad.de/der-daad/unsere-mission/en/29151-mobility-with-a-disability/>
- [9] Students with disabilities, http://www.internationale-studierende.de/en/prepare_your_studies/studying_in_germany/students_with_disabilities/
- [10] BEST- Studying with Impairments Special Survey on the situation of students with disabilities and chronic diseases in Germany, http://www.best-umfrage.de/PDF/36_Studying-with-Impairments-DIN_A3_0.pdf
- [11] Studying with impairments in Germany - A 2011 survey of the situation for students with a disability or chronic illness, http://www.studentenwerke.de/sites/default/files/34_english_summary.pdf
- [12] Catalogue of good practices in Social Dimension implementation in Higher Education – Germany : Good practices in Social Dimension implementation in Higher Education, <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=244>
- [13] Ursula Jonas, National Centre of Competence for the Inclusion of Students with Disabilities/Deutsches Studentenwerk): Experiences from Higher Education in Germany, European Agency Bi-Annual Meeting 6 November 2014, Berlin, <http://www.uni-frankfurt.de/53397325/Experiences-from-Higher-Education-Germany.pdf>